

Toewijding en gehechtheid

Svitlana Gavrylenko

Svitlana Gavrylenko is voorzitter van Loge Ankh in Kiev, Oekraïne. Sinds 2013 is Oekraïne een Regionale Associatie van de Theosophical Society.

Een diepgaande analyse toont aan dat er een substantieel onderscheid is tussen toewijding en gehechtheid. Op het pad van leerlijnschap wordt de eerste eigenschap verwelkomd en beschouwd als een essentiële kwaliteit, terwijl de tweede gezien wordt als een obstakel, een hindernis die overwonnen moet worden.

Laten wij eerst een poging doen te begrijpen wat **gehechtheid** op psychologisch niveau in het dagelijks leven betekent. In de leringen van de Boeddha wordt gehechtheid genoemd als de eigenschap die ons beperkt, en het is nodig ons ervan te bevrijden, zodat de boeien van de materie geen macht over ons hebben. Gehechtheid betekent een zekere afhankelijkheid van begeerten, flashbacks en condities. Onze zintuigen herinneren zich voorgaande indrukken, zowel positief als negatief, en neigen er steeds weer toe de positieve indrukken zo volledig mogelijk te herhalen, terwijl de negatieve indrukken vermeden worden. Een dergelijke emotionele gehechtheid beperkt de mens en dwingt hem zijn denken te richten op een manier die bepaald wordt door deze gehechtheid.

Zo versmalt de waarneming van de realiteit zich min of meer en verliest het zijn panoramische kwaliteit. De wens, bijvoorbeeld om meer comfort en gemak te verwerven, moedigt de mens aan om wonderen van vernuft te laten zien door allerlei mechanismen en toestellen uit te vinden en dingen te bedenken om zijn ingewikkelde verlangens te bevredigen. Tegelijkertijd heeft het geleid tot de wereldwijde ecologische catastrofe en de mens gebracht tot een leven in een kunstmatige omgeving, ver verwijderd van de natuur en gericht op technologische afhankelijkheid.

Angst ligt ten grondslag aan veel gehechtheden: angst voor verlies, om tekort te komen, om weer iets onaangenaams en pijnlijks te ervaren. Gehechtheid is ook de bron van allerlei soorten onenigheid, conflicten, beperkingen en oorlogen.

Gehechtheid is verbonden met ons vermogen om te reageren op verschillende indrukken van de uiterlijke wereld en om die te analyseren en in te schatten vanuit het oogpunt van onze persoonlijkheid; om deze indrukken in ons denkvermogen vast te houden en ze te reproduceren in een soortgelijke situatie; om onszelf en de ons

omringende omstandigheden zo zeer te organiseren dat het mogelijk wordt om het beoogde resultaat te bereiken, namelijk het voorwerp van gehechtheid. Iemand die het spirituele pad volgt tracht vrij te worden van de ruwere gehechtheden van de sensuele natuur die instinctief en onbewust van aard zijn, en om ze voor zover mogelijk bewust te transformeren in een zogenoemd 'hoger register', om ze meer sociaal georiënteerd te maken, zoals bijvoorbeeld eerbied, respect, zorg en andere goede eigenschappen die wij kunnen toekennen aan de geselecteerde doelen. Terwijl ons bewustzijn gehechtheid toont aan de gekozen objecten, zou het ons echter mogen toestaan om ongerechtigheid, vijandigheid of agressie te tonen tegenover de andere objecten. Wij moeten toegeven dat gehechtheid een significante rol speelt bij hoe we ons leven leiden en onze omgeving vormen. Veel mensen lijken gelijksoortige gehechtheden te hebben, maar niet iedereen beseft hoezeer zij hiervan in gelijke mate afhankelijk zijn. Onze gevoelige natuur ligt aan de wortel van gehechtheid, en vormt de toepasselijke motieven. De impuls tot handelen gaat bij de mens namelijk uit van denken, redeneren, begrijpen en ten slotte het plan tot realisatie schetsen, terwijl op het dierlijk niveau de overgang van het motief naar de handeling zelf instinctmatig plaatsvindt. De focus van het bewustzijn van de mens ontwikkelt zich in de richting van het denkvermogen, naar denkend, overwegend handelen. Het denkvermogen krijgt dus meer controle over veel emotionele uitingen. Een emotionele impuls wordt geanalyseerd en op waarde geschat door het denkvermogen en pas daarna wordt de manier van reageren gekozen; dat is een handeling. Met andere woorden, tijdens de evolutie krijgt de mens macht over zijn emoties, zodat de invloed ervan afzwakt. Dit is het begin van het proces van bevrijding. Langzamerhand verliezen

emotionele manifestaties hun kracht, waarbij zij transformeren tot verhevener en nobeler gevoelens. Dit proces duurt miljoenen jaren, waarna uiteindelijke bevrijding van een mens plaatsvindt. Meester KH. schrijft erover in zijn brieven: *Tot de uiteindelijke vrijmaking het **Ego** reabsorbeert, moet het zich bewust zijn van de zuiverste gevoelens van sympathie, opgeroepen door de esthetische uitwerking van ware kunst, en moeten zijn gevoeligste snaren meeklinken met de roepstem van de heiliger en edeler **menselijke** gehechtheden. Hoe meer men natuurlijk op de weg naar de bevrijding is gevorderd, des te minder zal dit het geval zijn, totdat als bekroning alle menselijke en zuiver individuele persoonlijke gevoelens - bloedverwantschap en vriendschapsbanden, vaderlandsliefde en rasvoorkeur - alle zullen verdwijnen om samen te smelten in één universeel gevoel, het enig ware en heilige, het enig onzelfzuchtige en Eeuwige - Liefde, een Onmetelijke Liefde voor de mensheid - als **Geheel** (Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett, brief 8, bladzijde 36).* Zelfs grote Mahatma's zijn niet volledig vrij zolang zij samen met ons op het aardse zijnsniveau verkeren. Meester KH. typeert zichzelf als volgt: *Toch moet ik bekennen dat ik, individueel, nog niet vrij ben van **sommige** aardse banden. Ik voel mij tot sommige mensen meer aangetrokken dan tot anderen en de filantropie, zoals die werd gepredikt door onze Grote Patroon - "de Redder van de Wereld - de Leraar van Nirvana en de Wet," heeft nooit individuele voorkeurvoelens van vriendschap, liefde voor mijn naaste verwanten, of de vurige vaderlandslievende gevoelens voor het land waar ik het laatst in een stoffelijke vorm werd geboren, in mij gedood (MB, brief 8, bladzijde 27).* De etymologie van het woord 'gehechtheid' bevat een soort vingerwijzing die suggereert dat iemand of een zekere kracht de mens bindt. Er ligt het idee van vastgebonden zijn, een

afhankelijkheid, met een bijmaak van geweld en kunstmatigheid. Zelfs als u het zelf bent die uzelf heeft vastgebonden en die probeert in die toestand te blijven, zult u na kortere of langere tijd deze beperkende invloed begrijpen en zult u bevrijd willen zijn van deze boeien.

De etymologie van het woord 'devotie' suggereert dat er de bewuste handeling is van **toewijding** aan iemand of iets, en het is van het grootste belang om alle andere dingen terzijde te schuiven. Devotie op zich drukt niet alleen de relatie uit van een bepaald soort persoon tot een object, maar ook bepaalde handelingen die deze houding uitdrukken. Devotie is één van de meest waardevolle menselijke kwaliteiten. Het is altijd gewaardeerd in menselijke relaties; ieder van ons droomt van een ware vriend, een liefhebbende echtgenote, kinderen die houden van hun ouders en voor hen zorgen. Veel mensen proberen deze droom te realiseren, ofschoon zij de toewijding van een huisdier verkiezen. In elke zakelijke groep zijn er werknemers die de steunpilaar zijn van de organisatie, zij maken zich zorgen over het prestige van hun bedrijf, over de kwaliteit van producten, over arbeidsomstandigheden en over vele andere dingen.

Zij tonen bezorgdheid, persoonlijke interesse en verantwoordelijkheid, en beschouwen hun onderneming als hun tweede thuis (soms hun eerste). Velen van ons kennen de devotie van dieren aan hun eigenaren. Er zijn veel gevallen bekend waarbij een dier de pijn van zijn baasje ervaren heeft en heeft getracht hem te genezen, te redden, zelfs zijn leven op te offeren ter wille van de baas. Men merkt misschien op dat niet alle dieren deze eigenschap vertonen. Onnodig te zeggen dat deze eigenschap niet getoond wordt tegen iedere dierenbezitter. Dit feit kan dienen als bewijs dat devotie ook waarneembaar is bij dieren onderling. Wij kunnen conclu-

deren dat deze eigenschap inherent is aan de goddelijke kern van een levend wezen. Tijdens de evolutie manifesteert het zich in steeds volmaktere en verhevener vormen.

Devotie is de basis van heldendom en van veel heldendaden. Voor veel mensen is toewijding aan hun vaderland, plichten, idealen en overtuigingen de bron geweest voor daden die van levensbelang zijn. Uit devotie leggen zij hun leven, vrijheid en voorspoed op het levensaltaar.

Op het pad van de discipel is de eigenschap van devotie vooral vereist, daar het hem helpt om voort te gaan wanneer beproevingen en obstakels proberen hem van het pad te trekken. Devotie aan de Leraar is in het Oosten altijd beschouwd als één van de hogere deugden, het exclusieve voorrecht van een leerling die het pad gevonden heeft. De Leraren onderscheiden echter heel duidelijk het eren van de persoonlijkheid van de Leraar en toewijding aan het doel waar de Leraar en de leerling naar streven.

In één van zijn brieven schreef Meester KH. aan Sinnett: *Als u met uw occulte studies en literair werk wilt doorgaan – leer dan eerder trouw te zijn aan de Idee dan aan mijn onbeduidend zelf* (MB, brief 55).

Tegenwoordig neigen veel aspiranten in het westen ertoe om te dromen over de Leraar, over het object van grenzeloos vertrouwen en devotie. Aspiratie in omgekeerde richting is ook zonneklaar – Grote Leraren van de mensheid zoeken en wachten tot aspiranten klaar zijn voor samenwerking en partnerschap.

De Meester KH. spreekt erover in één van zijn brieven: *De conventies van de vermoeiende wereld buiten onze afgezonderde "Ashrams" baren ons nooit veel zorgen; zeker niet in deze tijd nu wij mannen zoeken en geen ceremoniemeesters, toegewijden en geen mensen die alleen de voorschriften in acht nemen* (MB, brief 4).

Meester KH. beschrijft de kwaliteit van toewijding van een leerling, als hij over

de president-stichter van de Theosophical Society H.S. Olcott zegt: *Hem kunnen wij onder alle omstandigheden vertrouwen en hij heeft zich verbonden ons trouw te dienen in voor- en tegenspoed. Mijn beste Broeder, mijn stem is de echo van de onpartijdige gerechtigheid. Waar kunnen wij een even grote toewijding vinden? Hij is iemand die nooit vraagt, maar gehoorzaamt; die misschien ontelbare fouten maakt door een overmaat van ijver, maar nooit onwillig is zijn vergissingen te herstellen zelfs ten koste van de grootste zelfvernederings; die het opofferen van comfort of zelfs het leven beschouwt als iets dat blijmoedig moet worden geriskeerd als dat nodig blijkt; die alles wil eten of het zelfs zonder wil doen; die op elk bed wil slapen en in elke plaats wil werken, zich*

met elke paria wil verbroederen en elke ontbering wil ondergaan voor de zaak... (MB, brief 4).

Toewijding is de kwaliteit die de graad van bereidheid van een leerling aantoonst. Liefde, begrijpen en zelfloosheid zijn de basis van toewijding en helpen de mens om een ideaal te vormen en een adequate vorm van dienst te vinden op weg naar dit ideaal. Laten wij proberen om met ons hart ons denkvermogen af te stemmen, om ons in staat te stellen de kwaliteit van ieder van onze handelingen te herkennen, zowel intern als extern.

Uit: *The Theosophist*, december 2009
Vertaling: A.M.I.

Jelaluddin Rumi (1207 – 1273)

Iemand liep naar de deur van de Vriend en klopte aan:

'Wie is daar?'

'Ik ben het.'

De Vriend antwoordde:

'Ga weg. Er is aan deze tafel geen plaats voor rauw vlees.'

De persoon doolde een jaar lang rond.

Alleen de dorst van scheiding kan huichelarij en ego veranderen.

De persoon keerde volslagen dronken terug,

liep voor het huis van de Vriend heen en weer en klopte zachtjes aan.

'Wie is daar?'

'Jij.'

'Kom alsjeblieft binnen, Zelf.

Er is in dit huis geen plaats voor twee.'

*Kom, kom, wie u ook bent,
zwerwer, aanbiddler, wegwiller,
het doet er niet toe.*

*Onze karavaan is er één van eindeloze vreugde.
Zelfs als u uw geloften honderd keer heeft verbroken –
kom, kom, nogmaals kom!*

Uit: *MYSTIEKE TEKSTEN UIT DE SOEFI TRADITIE.*